

Etusivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Avioero ja asumusero

Avioero ja asumusero

Alankomaat

1 Millä edellytyksillä avioeron voi saada?

Avioero pannaan vireille joko puolisoitten yhteisellä hakemuksella (*gezamenlijk verzoek*) tai toisen puolison yksipuolisella hakemuksella (*eenzijdig verzoek*). Molemmissa tapauksissa on käytössä hakemusmenettely (*verzoekschriftprocedure*; ks. 11 kohta).

Molemmissa tapauksissa osapuolilla on oltava asianajaja. Avioerohakemuksen käsittelee sen tuomioihin tuomioistuimissa, missä hakija(t) asuu/asuvat. Avioeron voi panna vireille milloin tahansa avioliiton solmimisen jälkeen, eli avioliiton kestolle ei ole asetettu vähimmäisvaatimusta. Avioero astuu voimaan, kun tuomioistuimen päätös kirjataan väestörekisteriin. Rekisteröinti on mahdollinen vasta sitten, kun päätös on lopullinen eli lainvoimainen. Kirjaaminen on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun päätöksestä on tullut lopullinen, muutoin päätös kumoutuu eikä sitä voida enää kirjata. Jos avioliitto on solmittu ulkomailla eikä vihkitodistusta ole kirjattu Alankomaiden väestörekisteriin, (Alankomaissa tehty) avioeropäätös kirjataan Haagin erityiseen väestörekisteriin.

2 Mitkä ovat avioeron myöntämisperusteet?

Alankomaiden lain mukaan avioerolle on yksi ainoa peruste: avioliiton lopullinen purkautuminen. Siitä on kyse, jos yhteiselämän jatkaminen on käynyt kestämättömäksi eikä asianmukaisen aviosuhteen palautumiselle ole edellytyksiä. Yksipuolisen hakemuksen tapauksessa hakijan on vedottava avioliiton pysyvään purkautumiseen ja todistettava se, jos toinen puoliso kiistää asian. Tuomioistuimien päätös, onko kyse pysyvästä purkautumisesta. Avioero yhteisestä hakemuksesta myönnetään sillä perusteella, että molemmat puoliset katsovat avioliiton purkautuneen pysyvästi.

3 Mitä laillisia vaikutuksia avioerolla on

3.1 aviopuolisoiden henkilökohtaisiin suhteisiin (esim. sukunimeen)

Avioero voi vaikuttaa entisen puolison sukunimen käyttöön. Eronnut henkilö voi solmia uuden avioliiton tai elää rekisteröidyssä parisuhteessa.

3.2 omaisuuden jakamiseen puolisoitten välillä

Aviovarallisuusjärjestelmä (omaisuusyhteisyys)

Alankomaiden lainsäädäntö on melko erikoinen avioliiton aikaisten tulojen ja omaisuuden osalta. Aviovarallisuusjärjestelmä perustuu omaisuuden yhteisyyden periaatteeseen (*algehele gemeenschap van goederen*). Sen piiriin kuuluu periaatteessa molempien puolisoitten koko omaisuus niin avioliittoa edeltävältä ajalta kuin avioliiton ajalta. Molempien omaisuus katsotaan siis yhdeksi yhteiseksi omaisuudeksi (*boedelmenging*). Samoin kaikki velat, jotka kumpi tahansa aviopuolisista on ottanut ennen avioliittoa tai sen aikana, ovat periaatteessa yhteisiä. Jokainen aviopuolisoiden velkoja voi vaatia saataviaan yhteisestä omaisuudesta. Omaisuusyhteys katkeaa avioerossa eli avioeropäätöstä väestörekisteriin kirjattaessa. Avioerossa yhteinen omaisuus jaetaan. Lain lähtökohdaksi on, että kumpikin puoliso on oikeutettu saamaan puolet omaisuudesta. Puolisot voivat kuitenkin poiketa tästä ja sopia muunlaisista järjestelyistä avioerosopimuksessa (*echtscheidingsconvenant*) tai omaisuutta jaettaessa.

Avioehto

Aviopuolisot voivat joko ennen avioliittoa tai sen aikana (erittäin harvinaista) laadittavalla avioehtosopimuksella (*huwelijkse voorwaarden*) päättää omaisuuden jakamisesta aviovarallisuusjärjestelmästä poikkeavalla tavalla. Avioehdossa myös määrätään, miten omaisuus avioerotapauksessa jaetaan.

3.3 puolisoitten alaikäisiin lapsiin

Huoltajuus

Vanhempien yhteishuoltajuus jatkuu myös avioeron jälkeen. Ainoastaan poikkeustapauksissa tuomioistuimissa voidaan pyytää määräämään huoltajuus vain toiselle vanhemmista. Tällaisen pyynnön voivat esittää joko vanhemmat yhdessä tai toinen heistä. Myös sillä vanhemmalla, joka ei ole enää lapsen huoltaja, on oikeus tavata lasta. Molemmat vanhemmat (tai toinen heistä) voivat pyytää tuomioistuimissa vahvistamaan tapaamiskäytännön (*omgangsregeling*).

Lapsen elatusvelvollisuus

Jos vanhemmilla on avioeron jälkeen yhteishuoltajuus, heidän pitäisi sopia myös lapsen huoltoon liittyvistä raha-asioista. He voivat myös pyytää tuomioistuimissa vahvistamaan elatussopimuksen. Jos vanhemmat eivät pysty sopimaan asiasta, tuomioistuimissa voi määrätä elatusmaksun suuruuden. Jos huoltajuus on vain toisella vanhemmista, tuomioistuimissa määrittää pyynnöstä, miten paljon toisen vanhemman on osallistuttava lapsista aiheutuviin kuluihin. Periaatteena on, että vanhemmat sopivat maksuista itse. Lisätietoa on saatavilla elatusmaksujen perintäviraston (*Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen*) verkkosivuilta osoitteessa (<http://www.lbio.nl/>).

3.4 toisen puolison velvollisuuteen maksaa toiselle elatusapua?

Puolisoiden välinen elatusvelvollisuus (*onderhoudsverplichting*) jatkuu avioliiton purkaututtua. Tuomioistuimissa voi henkilön hakemuksesta velvoittaa avioerotuomiossa tai myöhemmässä tuomiossa tämän entisen aviopuolison maksamaan hänelle elatusapua, jos hakijalla ei ole riittävän toimeentulon takaavia tuloja eikä hänen voida kohtuudella olettaa niitä hankkivan. Tuomioistuimissa ottaa asiassa huomioon hakijan tarpeet ja entisen puolison maksukykyyn. Huomioon voidaan ottaa myös muita seikkoja, kuten avioliiton ja yhdessä asumisen kesto. Jos tuomioistuimissa ei määrää elatusvelvollisuuden kestosta, elatusvelvollisuus päättyy 12 vuoden kuluttua. Tuomioistuimissa voi erityistapauksissa pidentää elatusvelvollisuuden kestoa elatusapua saavan osapuolen hakemuksesta. Jos avioliitto on lapseton ja se on kestänyt enintään viisi vuotta, elatusvelvollisuuden kesto on periaatteessa yhtä pitkä kuin avioliiton kesto. Jos (entiset) puoliset pääsevät elatuksesta sovintoon, se voidaan kirjata myös avioerosopimukseen.

4 Mitä lakitermi "asumusero" käytännössä tarkoittaa?

Asumusero (*scheiding van tafel en bed*) on keino päättää yhteiselö ilman avioliiton purkamista. Se soveltuu puolisoille, jotka eivät halua asua yhdessä ja ovat valmiita sopimaan näin aiheutuvista oikeudellisista seurauksista mutta jotka haluavat esimerkiksi uskonnollisista tai taloudellisista syistä pysyä aviossa. Asumusero tarjoaa mahdollisuuden sovitteluun, mutta se voi myös olla välivaihe ennen varsinaista avioeroa. Asumusero astuu voimaan, kun sitä koskeva tuomioistuimen päätös kirjataan aviovarallisuusrekisteriin (*huwelijksgoederenregister*). Kirjaaminen on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa voimaantulosta, aivan kuten avioerossakin.

5 Mitä edellytyksiä asumuseroon liittyy?

Ainoa edellytys asumuserolle on yhteiselämän lopullinen päättyminen.

6 Mitä laillisia vaikutuksia asumuserolla on?

Asumuseron vaikutukset aviovarallisuussuhteisiin, lasten huoltajuuteen (tapaamisoikeus), elatukseen ja eläkkeeseen ovat samat kuin avioerossa. Avioliitto pysyy kuitenkin voimassa. Asumuserossa elävät puoliset eivät peri toisiaan. Jos asumuserossa elävät puoliset haluavat erota lopullisesti, he voivat hakea avioliiton purkamista. Asumuserossa elävä henkilö voi asua yhdessä uuden kumppanin kanssa, mutta avioituminen tai parisuhteen rekisteröinti ei ole mahdollista.

Yksipuolista hakemusta avioliiton purkamiseksi tilanteessa, jossa puoliset ovat asumuserossa, ei voi tehdä milloin hyvänsä. Yksipuolisen hakemuksen tapauksessa asumuseron on täytynyt olla voimassa kolme vuotta, tosin tietyissä tapauksissa tuomioistuim voi lyhentää määräajan yhteen vuoteen. Kolmen vuoden määräaika lasketaan päivästä, jona asumusero on rekisteröity. Jos asumuserossa olevat puoliset hakevat avioeroa yhdessä, hakemuksen voi tehdä milloin tahansa. Avioero astuu voimaan, kun tuomioistuimen päätös kirjataan väestörekisteriin.

7 Mitä lakitermi "avioliiton mitätöinti" käytännössä tarkoittaa?

Avioliitto voidaan mitätöidä ainoastaan tuomioistuimen päätöksellä. Mitätöinti (*nietigverklaring*) tapahtuu hakemusmenettelyllä. Avioliittoa ei voida (automaattisesti) mitätöidä, vaan se pysyy voimassa siihen asti, kun se on julistettu mitättömäksi. Laissa säädetään siitä, millä edellytyksillä avioliitto voidaan mitätöidä ja kenen hakemuksesta.

8 Millä edellytyksillä avioliiton voi mitätöidä?

Laissa säädetään seuraavista edellytyksistä, joilla mitätöintiä voi hakea:

Osapuolet ovat naimisissa seuraavista seikoista huolimatta:

avioeste (alajakärsä, alaikäisen avioliittoon tarvittavan luvan puuttuminen, moniavioisuus, sukulaisuus),

uhkailu tai henkilöä koskeva virheellinen käsitys,

lumeavioliitto,

toisen puolison psyykinen häiriintyneisyys,

vihkimisen suorittanut viranomainen ei ollut toimivaltainen,

vihkimisellä ei ollut riittävästi todistajia.

9 Mitä laillisia vaikutuksia avioliiton mitätöinnillä on?

Avioliiton mitätöinti vaikuttaa takautuvasti avioliiton solmimisajankohtaan asti. Sen jälkeen kun tuomioistuin on mitätöinyt avioliiton, katsotaan, ettei avioliittoa ole koskaan ollutkaan. Tietyissä tilanteissa tästä voidaan poiketa. Tällöin mitätöinnin seuraukset ovat samat kuin avioerossa. Esimerkiksi mitätöidyssä avioliitossa syntyneiden lasten perheoikeudelliset siteet molempiin vanhempiin säilyvät. Toinen poikkeus koskee tapauksia, joissa toinen puolisoista on solminut avioliiton hyvässä uskossa luullen, ettei avioliitolle ole estettä (ks. avioliiton mitätöintiedellytykset 8 kohdassa). Hyvässä uskossa toiminut puoliso voi esimerkiksi vaatia elatusmaksua toiselta puolisoilta.

10 Mitä vaihtoehtoisia muita kuin juridisia keinoja avioeroon liittyvien asioiden ratkaisemiseksi on olemassa?

Avioerosovittelu (*scheidingsbemiddeling*) on Alankomaissa melko yleistä. Siinä aviopuoliset yrittävät sovittelijan ja mahdollisesti asianajajiensa avustuksella päästä yhteisymmärrykseen avioerosta ja sen seurauksista. Näin sovitut asiat kirjataan avioerosopimukseen. Sovittavia asioita ovat esimerkiksi omaisuudenjako, puolisoitten keskinäinen elatusvelvollisuus ja lasten huolto. Tuomioistuin voi sisällyttää sopimuksen avioeropäätökseen.

Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars -yhdistyksen jäsenet ovat erikoistuneet mm. avioero- ja elatusasioihin sekä avioerosovitteluun ja siihen liittyviin asioihin. Lisätietoja osoitteessa <http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/>.

11 Minne avioero-/asumusero-/mitätöintihakemukset tulee lähettää? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Hakemus

Avioeromenettely käynnistetään aina hakemuksella. Hakemuksessa on ilmoitettava puolisoitten suku- ja etunimet ja asuin- tai oleskelupaikka. Jos parilla on alaikäisiä lapsia, heistä on ilmoitettava samat tiedot. Avioerohakemuksen yhteydessä tuomioistuinta voidaan pyytää vahvistamaan avioeroon liittyviä muita järjestelyjä. Ne voivat koskea mm. seuraavia:

alikäisten lasten huoltajuus ja tapaamisoikeus,

puolison tai lapsen/lasten elatusvelvollisuus,

aviovarallisuuden jako tai poikkeaminen avioehdossa sovitusta omaisuudenjaosta,

avioparin yhteisen kodin käyttö,

eläkeoikeuksien tasaaminen.

Hakemus on toimitettava asianajajan välityksellä tuomioistuimeen. Jos hakija asuu Alankomaissa, hakemuksen voi toimittaa asuinpaikan tuomioistuimelle.

Jos hakija ei asu Alankomaissa, mutta toinen puoliso asuu, hakemus toimitetaan Alankomaissa asuvan puolison asuinpaikan tuomioistuimelle. Jos

molemmat puoliset asuvat ulkomailla, hakemus on toimitettava Haagin tuomioistuimelle.

Mitä asiakirjoja hakemukseen pitää liittää?

molemmilta puolisoilta enintään kolme kuukautta vanha alkuperäinen ote väestörekisteristä (*bevolkingsregister*), josta käy ilmi kansalaisuus, siviilisääty ja ulkomaalaisten tapauksessa Alankomaihin saapumispäivä. Jos ainoastaan toinen puolisoista on Alankomaiden kansalainen, on ilmoitettava myös päivä, jona ulkomaalainen puoliso asettui asumaan Alankomaihin;

alikäisten lasten enintään kolme kuukautta vanha alkuperäinen ote syntymärekisteristä (*geboorteregister*);

enintään kolme kuukautta vanha alkuperäinen ote avioliittorekisteristä (*huwelijksregister*). Otteen saa sen paikkakunnan kunnantalolta, jossa avioliitto on solmittu. Ulkomailla solmitusta avioliitosta riittää alkuperäinen vihkitodistus tai vanhempikin rekisteriote;

huoltajuussuunnitelma (*ouderschapsplan*), jos parilla on alikäisiä lapsia. Huoltajuussuunnitelmaan kirjataan lapsia koskevat vanhempien väliset järjestelyt,

esim. päivittäinen hoito, koulu, urheilu, sairaanhoito, lomat ja juhlapyhät, raha-asiat, käytännön järjestelyt (esim. lasten vienti ja haku).

12 Voiko asian hoitamiseen saada oikeusapua?

Jos hakija ei pysty maksamaan asianajajan tai sovittelijan käytöstä aiheutuvia kuluja (kokonaan) itse, hän voi tietyin edellytyksin saada oikeusapua (*rechtsbijstand*).

Oikeusapulautakunta (*Raad voor de rechtsbijstand*) tukee ainoastaan siihen rekisteröityneiden sovittelijoiden tarjoamaa oikeusapua.

Tarkempia tietoja avunsaantiedellytyksistä on lautakunnan sivuilla osoitteessa <http://www.rvr.org/>.

Myös rajat ylittävissä riitatapauksissa, joissa hakija asuu jossain toisessa EU-maassa kuin Alankomaissa, voi saada oikeusapua. Siitä säädetään direktiivissä

2002/8/EY (EYVL L 26, 31.1.2003). Tällöin oikeusapua voi hakea direktiiviin sisältyvällä vakiolomakkeella, joka on kaikissa jäsenvaltioissa samanlainen.

Lomake toimitetaan Haagin tuomioistuimen oikeusapulautakunnalle. Oikeusapulautakunta voi tarvittaessa auttaa asianajajan valinnassa. Lisätietoja

osoitteessa <http://www.rvr.org/>.

Jos hakija asuu EU:n ulkopuolella, hän voi tietyissä tapauksissa saada oikeusapua Alankomaissa. Tämä koskee ainoastaan tapauksia, joihin voidaan

soveltaa jotakin seuraavista sopimuksista: riita-asioiden oikeudenkäyntiä koskeva Haagin yleissopimus (1954), maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien

hakemusten toimittamista koskeva eurooppalainen sopimus (1977) ja Haagin yleissopimus kansainvälisuhteisten oikeudenkäyntien helpottamisesta (1980).

Näissä sopimuksissa määrätään yleisestä järjestelystä, jonka mukaan sopimusvaltioiden kansalaiset saavat maksutonta oikeusapua kaikissa

sopimusvaltioissa samoin edellytyksin kuin niiden omat kansalaiset. Alankomaissa on tällöin pyydettävä maksukyvyttömyyselvytystä (*verklaring van*

onvermogen) hakijan asuinpaikan toimivaltaiselta viranomaiselta, joka toimittaa selvityksen ja oikeusapuhakemuksen sen maan toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa oikeusapua haetaan. Kyseinen maa päättää, onko hakija oikeutettu maksuttomaan oikeusapuun.

13 Voiko avioero-/asumusero-/mitätöintipäätökseen hakea muutosta?

Avioeropäätökseen voi hakea muutosta kolmen kuukauden kuluessa sen antamisesta. Hakemus toimitetaan ylioikeuden (*gerechtshof*) kirjaamoon. Ylioikeuden päätökseen voi useimmissa tapauksissa hakea muutosta korkeimmassa oikeudessa (*Hoge Raad der Nederlanden*). Myös muutoksenhaakumenettelyssä hakijalla on oltava asianajaja.

14 Millä tavoin tulee menetellä jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama avioero-/asumusero-/mitätöintipäätös tunnustetaan tässä jäsenvaltiossa?

EU:n jäsenvaltioiden välillä on ollut 1. maaliskuuta 2005 lähtien voimassa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27. marraskuuta 2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003, josta käytetään lyhytnimeä Bryssel II a -asetus. Sitä sovelletaan avioeroon, asumuseroon ja avioliiton mitätöintiin. Asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti toisessa jäsenvaltiossa (ei kuitenkaan Tanskassa) annettu avioeropäätös tunnustetaan Alankomaissa ilman eri menettelyä. Eri menettelyä ei tarvita myöskään väestörekisteritietojen päivittämiseksi (esim. avioeromaininnan lisäys vihkitodistukseen). Asianosainen voi aloittaa oikeudellisen menettelyn sen vahvistamiseksi, tunnustetaanko toisessa maassa annettu avioeropäätös vai ei. Bryssel II a -asetuksessa annetaan useita perusteita kieltäytyä avioeropäätöksen tunnustamisesta. Avioeropäätöksen tunnustaminen ei saa olla ristiriidassa oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Samoin varmistetaan, että vastaajalle (eli puolisolle, joka ei ole hakenut avioeroa) on ilmoitettu menettelystä asianmukaisesti. Sen sijaan päätöksen oikeellisuutta ei voi asettaa kyseenalaiseksi. Asetuksen mukaan sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa avioeropäätös on annettu, myöntää (vakiolomakkeella) todistuksen kyseisestä päätöksestä kunkin asianosaisen hakemuksesta. Todistuksesta käy ilmi mm. seuraavat: maa, jossa päätös on annettu, osapuolia koskevat tiedot, onko päätös annettu vastaajan poissa ollessa, onko kyseessä avioero- vai asumuseropäätös, päätöksen päivämäärä ja sen antanut taho.

15 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan vastustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman avioero-/asumusero-/mitätöintipäätöksen tunnustamista tässä jäsenvaltiossa? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Jos asianosainen vastustaa ulkomaisen avioeropäätöksen tunnustamista Alankomaissa, hän voi osoittaa asiaa koskevan hakemuksen välitoimista määräävälle vakinaisen asuinpaikkansa tuomioistuimelle (*voorzieningenrechter*).

16 Mitä lakia sovelletaan avioeroasiassa silloin kun puoliset eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai ovat eri maiden kansalaisia?

Siviililain (*Burgerlijk Wetboek*) nide 10 tuli voimaan 1. tammikuuta 2012. Se sisältää kansainvälisen yksityisoikeuden säännöt siitä, mitä lakia milloinkin sovelletaan.

Pääsäännön mukaan tuomioistuin soveltaa aina Alankomaiden avioerolakia puolisoitten kansalaisuuteen tai vakituiseen asuinpaikkaan katsomatta. Jos esimerkiksi Alankomaissa asuva belgialainen aviopari hakee avioeroa Alankomaissa, asiassa sovelletaan automaattisesti Alankomaiden avioerolakia. Pääsäännöstä voidaan poiketa vain, jos saman maan kansalaisia olevat ulkomaalaiset puoliset valitsevat oman maansa lain. Edellä mainitussa esimerkissä belgialaispari voi siis päättää, että heidän avioeroonsa sovelletaan Belgian avioerolakia.

Päivitetty viimeksi: 23/10/2018

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.